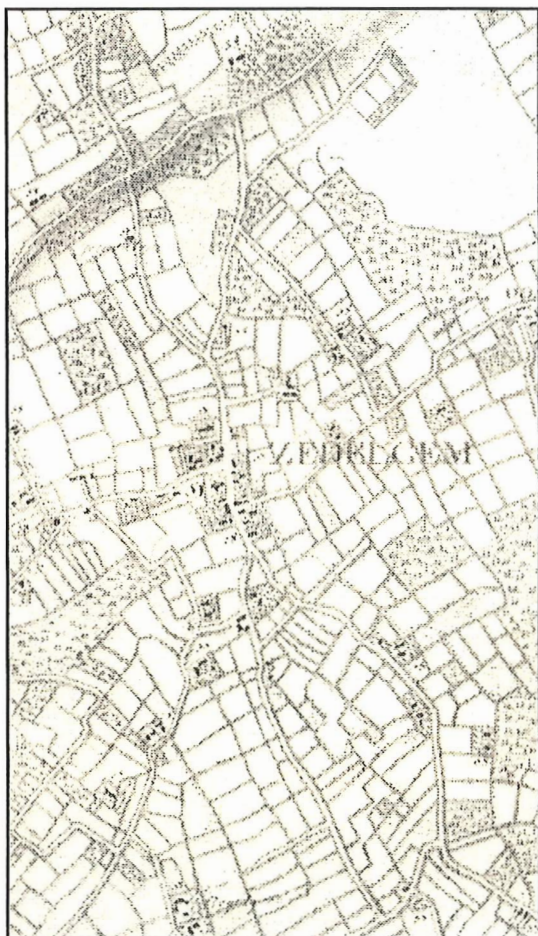

ZILLEGHEM

22STE JAARGANG
NR 3
SEPTEMBER
2001

Verantw. Uitg.: B. Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Arnou Patrick	Het oorlogsverhaal van onze oud-strijders 1940-1945: Albert Vanhollebeke	87
Denys Bertrand	Boekbespreking	115

SEPTEMBER 2001 – 22ste Jaargang Nr 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Jef Depuydt
André Ramon

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 3, 8200 St.-Michiels
Aartrijksestraat 18, 8211 Aartrijke
Eernegemsestraat 6, 8211 Aartrijke
Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: 300 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem" of
uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijdschrift
en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor
de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

HET OORLOGSVERHAAL VAN ONZE OUD-STRIJDERS 1940-1945

ALBERT VANHOLLEBEKE

In het laatste nummer van de jaargang 2000 van Zilleghem publiceerden wij reeds het oorlogsverhaal van Georges Ryheul.

Wij vervolgen vandaag deze reeks met het oorlogsverhaal van de 84-jarige Albert Vanhollebeke van Zedelgem-Dorp.

Telg van een oud Zedelgems geslacht

Albert Vanhollebeke werd geboren te Ruddervoorde op 13 augustus 1917 als zoon van Hector Vanhollebeke en van Eugenie Tanghe.

Hij is een rechtstreekse afstammeling van Carolus De Keyser, die in de volkstelling van 1748 verschijnt als hoofdman van Zedelgem ⁽¹⁾.

Diens dochter Anna huwde immers met Pieter Vanhollebeke, en samen vinden we ze terug in de status animarum van 1767 als de uitbaters van één van de drie Zedelgemse hofsteden met vijf dienstpersonen (toen het hoogste aantal op de gemeente)⁽²⁾.

Pieter Vanhollebeke was ook kerkmeester⁽³⁾, en hielp betalen in de aankoop van de nieuwe preekstoel in 1766 ⁽⁴⁾. Hij werd uiteindelijk van 1792 tot 8 maart 1796 ook de laatste hoofdman van Zedelgem vóór de invoering van het nieuwe Franse systeem ⁽⁵⁾.

Joachim Vanhollebeke, een zoon van Pieter, huwde in 1809 met Francisca Allemeersch, dochter van de hoeve Noortweghe langs de Diksmuidse Heirweg ⁽⁶⁾.

Hij nam de uitbating van deze hoeve over van zijn schoonvader, en ook zijn zoon Jan bleef de hoeve Noortweghe bewonen na zijn huwelijk met Maria Crescentia Daeninck uit Oedelem.

Deze Jan Vanholleke, zijnde de overgrootvader van Albert Vanhollebeke, overleed echter reeds op 33-jarige leeftijd (op 6 oktober 1851), waarna zijn weduwe hertrouwde met Jan Van Belleghem, die op de hoeve Noortweghe bleef, en raadslid en schepen was van Zedelgem tussen 1857 en 1899.

De op 2 februari 1851 geboren zoon Pieter Vanhollebeke (was dus slechts acht maanden oud toen zijn vader Jan overleed), bouwde in 1876 aan het begin van de Loppemsestraat op Zedelgem-Dorp een nieuwe hofstede op het stuk land, het "Patente Stick" genoemd ⁽⁷⁾. Het is daar dat Albert Vanhollebeke op heden woont (nu Loppemsestraat 10).

Zelf is Albert - zoals hierboven al gezegd - geboren te Ruddervoorde, maar zijn ouders Hector Vanhollebeke en Eugenie Tanghe kwamen na de Eerste Wereldoorlog terug naar Zedelgem om de hoeve het Slaghof in de Hollebekestraat te betrekken.

Deze hoeve werd trouwens al van veel vroeger uitgebaat door andere afstammelingen van de eerste Pieter Vanhollebeke, waarover wij hierboven spraken (echtgenoot Anna De Keyser).

Jeugdjaren

Het was dus op deze hoeve het Slaghof dat Albert zijn jeugd doorbracht.

Zijn ouders hadden 9 kinderen, waarvan één echter jong overleed. Albert was de zevende in de rij, of dus één van de jongsten.

Als boerenzoon moest hij uiteraard veel meewerken op de ouderlijke hoeve, en dit reeds op jonge leeftijd.

Hij volgde het kleuteronderwijs bij de Zusters van Liefde op Zedelgem-Dorp, en daarna doorliep hij er het lager onderwijs in de Sint-Leoschool van de Frères.

Daar kreeg hij o.a. les van meester Alberic Roose uit Aartrijke ⁽⁸⁾, en ook van de Frères Jules ⁽⁹⁾, Kamiel, Xavier en Stanislas.

In zijn klas zaten o.a. Marcel Verleye (de latere Frère Efrem), Frans Haesaert, Maurits Buffel, Maurits Aneca, André Buffel, Odiel Hoste en Omer Verhelst.

Na het achtste leerjaar werd door de Frères bij de ouders van Albert aangedrongen opdat hij verder zou mogen studeren, maar tevergeefs. Een landbouwerszoon moest in die tijd als vanzelf thuis blijven na school om het boeren verder te zetten. Veel beroepskeuze kwam er niet bij kijken...

Wel volgde Albert na het achtste leerjaar nog een soort achtste leerjaar bis, waarin nog heel wat bijkomende zaken werden aangeleerd, die van nut konden zijn voor jongens die alleen lager onderwijs zouden genieten.

Ook volgde Albert nog de avondcursus landbouwonderwijs, die ook door de Frères werd georganiseerd ⁽¹⁰⁾, en die in zijn tijd werd gegeven door Frère Stanislas. Ook bij Mter. Pollet op Don Bosco te Torhout volgde Albert nog drie jaar avondschool landbouw.

Albert deed zijn Plechtige Communie bij Pastoor Ronse. Hij kwam als jonge gast ook af en toe bij de Pastoor om met een "slag" mollen te vangen, wat een beetje zijn specialiteit was. Ook de Zusters deden daarvoor trouwens op hem een beroep...

Legerdienst

Op 25 februari 1937 begon voor Albert Vanhollebeke zijn militaire dienst. Het was toen reeds een periode van internationale spanning en van verhoogde aandacht voor de landsverdediging.

Als zovele West-Vlaamse jongens kwam hij in de Rademakers-kazerne te Brugge terecht, bij het 4e Linieregiment.

Albert maakte daar deel uit van het Eerste Bataljon, én meer bepaald van de compagnie mitrailleurs van dit bataljon (naast de andere compagnies met gewone fuseliers (geweren)).

Deze compagnie bediende de mitrailleur Maxim, die toen werd beschouwd als een gevaarlijk wapen, en Albert kreeg hiervoor zes weken opleiding op het Maeleveld, toen nog een militair oefenterrein.

Na deze opleiding kreeg hij de taak toegewezen om in te staan voor het geleiden van de paarden van de gespannen die de mitrailleurs vervoerden. Het was immers zo dat toen (én ook nog in mei 1940) de mitrailleurs (per twee) te samen met hun munitie (in een caisson) werden ver-

voerd met een gespan getrokken door twee paarden.

De begeleider moest niet alleen instaan voor het eigenlijke voeren van dit gespan, maar moest ook de paarden verzorgen, en dit ook wanneer ze op stal stonden.

In zijn hoedanigheid van geleider van dergelijk mitrailleursgespan, maakte Albert verschillende oefeningen mee in het kamp van Beverlo, én verbleef hij ook een drietal maanden in de kazerne Marie-Henriette te Namen.

Op 29 mei 1938 zaten de vijftien maanden erop, en zwaaide Albert af. Onmiddellijk hernam hij het werk op de hoeve van zijn ouders op het Slaghof te Zedelgem.

Mobilisatie

Vier maanden later werd Albert echter al weer opgeroepen, én dit in de eerste Belgische mobilisatie van 27 september 1938.

Deze mobilisatie verliep nogal chaotisch (zie verder de bijlage bij deze tekst).

Albert moest zich aanbieden in de Violierstraat, terwijl de paarden voor zijn gespan gestald werden in de gebouwen aan de Gentpoort, die nu gebruikt worden voor de stedelijke ruimdienst van Brugge.

Deze mobilisatie kende een kort verloop, maar op 27 april 1939 werd Albert opnieuw opgeroepen, ditmaal om nog eens zes weken "kamp" te doen te Beverlo.

Op 31 mei mocht hij terug naar huis, maar op 26 augustus 1939 werd de eerste fase A afgekondigd van de (tweede) mobilisatie, waarbij Albert dus weer onder de wapens werd geroepen, en ditmaal voorgoed.

Albert werd nu niet meer ingedeeld bij de mitrailleurs, maar toegewezen aan de Stafcompagnie van het Eerste Bataljon van het 4e Linieregiment.

Albert Vanhollebeke (op zijn paard) in de Rademakerskazerne bij de Kruispoort te Brugge.

Daar diende hij in te staan voor het mennen van de "chariot", zijnde de wagen met divers materiaal dat een Bataljon bij zich moest hebben. Deze wagen volgde steeds het bataljon, net zoals trouwens een ambulancewagen en een telefoniewagen.

Alle drie deze wagens werden dus door paarden voortgetrokken, en Albert diende in te staan voor het mennen van de wagen met het divers materiaal.

Op 26 augustus 1939 diende Albert zich opnieuw aan te bieden in de Violierstraat te Brugge, maar na een tweetal dagen kwam het hele Bataljon al naar Zedelgem waar het in de bossen nabij het Munitiedepot (in de omgeving van de hoeve Lingier op de grens Zedelgem-Snellegem) verbleef in tenten, én dit voor een tweetal weken.

Nadien verplaatste de eenheid zich te voet naar Oostende, waar ze voor ongeveer een maand gekazerneerd bleef.

Na deze maand ging het dan per trein (ook de wagens en de paarden werden op de trein geladen) naar Schilde bij Antwerpen. Daar werden de soldaten ingekwartierd bij burgers. Albert diende daar eerst op een hooizolder te slapen boven een geitenstal, waar het verschrikkelijk stonk...

De mannen hielden zich daar bezig met oefeningen en met het aanleggen van een anti-tankkanaal. Albert zelf reed in de streek van Schilde rond om bij de meestal kleine boertjes voedsel af te halen voor de legerpaarden (haver, hooi, enz.).

Rond Nieuwjaar werd de hele groep opnieuw op de trein gezet en overgebracht naar Knokke, waar ze zowaar werden ondergebracht in een heus hotel om het eindejaar te vieren. Dit werd als een rustpauze beschouwd. De paarden waren ondergebracht in een manege in de buurt.

Maar een alarm kwam de rust verstoren ⁽¹²⁾, én per trein ging het nu naar Leuven, waar een 6-tal weken in de Sint-Martinuskazerne werd verbleven.

Vandaar ging het dan te voet verder in etappen over Lier naar Wimmertingen, waar het Bataljon zou blijven tot aan het uitbreken

van de vijandelijkheden⁽¹¹⁾. Ook daar lag Albert opnieuw bij burgers ingekwartierd.

Oorlog!

Op 10 mei 1940 was Albert thuis te Zedelgem. Hij had immers een aantal dagen landbouwverlof gekregen⁽¹³⁾.

Het nieuws van de oorlog werd op de radio gehoord, en Albert begaf zich onmiddellijk naar het station te Zedelgem.

Hij geraakte zonder noemenswaardige problemen met de trein in Hasselt. Kort nadien zou nochtans het station te Leuven worden gebombardeerd.

Vanaf het station te Hasselt ging het per auto naar Wimmertingen, waar de Staf van het Bataljon klaar stond om te vertrekken naar een boerderij bij een bos tussen Diepenbeek en Beverst (dichter bij het Albertkanaal), waar de Staf te velde zou worden ontplooid. Albert sprong dus op zijn wagen en vertrok mee. De fuseliers zelf zaten toen al op hun stellingen in de hun toegewezen zone van het Albertkanaal.

's Nachts in het donker zag men vooral rechts een waar vuurwerk. Dit was de naastgelegen zone van het Eerste Legerkorps, waar de Duitsers een doorbraak over het Albertkanaal forceerden (zie verder de bijlage bij deze tekst).

Op 11 mei 1940 gebeurde er in de zone van Albert eigenlijk weinig. Alleen kwam er tegen de avond parachutistenalarm, waarbij Albert mee moest met een patrouille in het bos. Een andere patrouille kon inderdaad twee Duitsers krijgsgevangen nemen.

Diezelfde avond kreeg de eenheid van Albert echter opdracht om zich terug te trekken, gelet op de steeds verdere doorbraak van de Duitsers in de naastgelegen sector.

Deze terugtocht gebeurde over Hasselt, waar zij in de vroege morgen van 12 mei 1940 doortrokken. De stad leek uitgestorven. Bij het verlaten van de stad, nabij de spoorweg, werd de eenheid onder vuur

genomen, waarbij gewonden vielen en de twee Duitse gevangenen van de gelegenheid gebruik maakten om te ontsnappen...

De tocht ging naar de streek van Halen en Loksbergen, waar een verdragingsgevecht werd geleverd, waarbij o.a. Gerard Verstraete uit Moerkerke sneuvelde.

Op 13 mei 1940 werd er opnieuw achteruit getrokken, waarbij de kolonne werd beschoten door Duitse stuka's. Iedereen vloog weg, en Albert herinnert zich dat ze op een bepaald ogenblik met drie man bijeengekropen zaten onder de halfronde opening onder een bakoven. Eén van de andere wagengeleiders sprong voluit in een netelveld, én hij bleef er muissstil liggen tot de vliegtuigen voorbij waren. Zijn vrienden wreven hem nadien met zurkel in, gezien dit goed zou zijn tegen de netels...

Bij het terugtrekken kwam de eenheid van Albert door Leuven, waar korte tijd posities werden ingenomen tot de sector kon worden overgedragen aan de Britten van het Expeditiekorps (B.E.F.). Albert lag er o.a. een tijdlang samen in een put met Engelse schutters.

Temse en Sint-Denijs-Westrem

Van Leuven werd er opnieuw achteruit getrokken, waarbij de Infanteriedivisie van Albert echter eerst zou worden ingezet voor de beveiliging van de terugtocht van andere eenheden over de Schelde (zie verder de bijlage bij deze tekst).

Dit zou duren tot de avond van 18 mei 1940, waarbij de eenheid van Albert net vóór de aankomende Duitsers via de spoorwegbrug van Temse over de Schelde diende te trekken. Men had balken op de rails gelegd, maar deze balken verschoven soms, zodat ook de wagen van Albert op een gegeven ogenblik kwam vast te zitten, tot grote woede van de aanwezige legeroverste. Gelukkig kon de genie redding brengen.

Van Temse ging het dan naar de streek van Gent, meer bepaald naar Sint-Denijs-Westrem, waar bij een kasteel halt werd gehouden.

Al die nachten sliep Albert bij zijn wagen. Hij had in Hasselt een eenmansmatras gevonden, die hij meegenomen had op zijn wagen, en die hij 's nachts gebruikte om op te slapen.

Was het te gevaarlijk, dan werd er geslapen in een ondiepe gracht (om bij een dichte inslag niet bedolven te kunnen geraken onder de aarde).

In het park van het kasteel te Sint-Denijs-Westrem had Albert zijn wagen opgesteld onder een flinke boom. 's Nachts kreeg hij plotseling bevel om met zijn wagen munitie te gaan voeren naar schutters die zich bij de Schelde bevonden. Wanneer hij terugkwam was de boom waaronder hij eerst geslapen had, totaal aan flarden geschoten door Duitse artillerie. Het is allicht zijn geluk geweest dat hij daar weggeroepen was...

Ook later lag het park nog herhaaldelijk onder Duits artillerievuur, en Albert herinnert zich dat hij met enkele andere soldaten ging schuilen bij de arduinen toegangstrap tot het kasteel. Sommige brutale kerels, die God noch gebod erkenden, haalden plotseling een paternoster boven...

De Leieslag en de capitulatie

Van Sint-Denijs-Westrem werd de Infanteriedivisie van Albert dan teruggetrokken op de Leie in de streek van Wevelgem (zie verder de bijlage bij deze tekst).

Daar werd er door zijn eenheid zwaar gevochten. Hierbij geraakte o.a. de jonge officier Gilles de Pelichy dodelijk gewond. Zijn broer, die pater was in de abdij van Zevenkerken en ook bij het leger was als aalmoezenier, kon hem voor zijn dood nog de communie geven.

Het waren bange dagen, met voortdurende ontploffingen en geschut rond de oren. Ook Fransen en Engelsen waren daar aanwezig, maar

het moreel was laag: iedereen beseftte dat de strijd in feite verloren was.

Na de doorbraak van de Duitsers aan de Leie werd de eenheid van Albert dan teruggetrokken naar Ieper, en van Ieper ging het naar Houthulst, waar in de vroege morgen van 28 mei 1940 de capitulatie kwam. De soldaten waren hiermee in feite zeer blij...

Krijgsgevangenen

Diezelfde voormiddag waren de Duitsers al bij de eenheid van Albert Vanhollebeke, en werd iedereen ontwapend.

De wagen met de paarden mocht Albert echter behouden, en de hele eenheid moest zich onder Duitse bewaking te voet in de richting Duitsland begeven.

Velen poogden onderweg te ontsnappen en zo terug naar huis te keren. Ook Albert deed in de omgeving van Sint-Truiden een poging om weg te lopen, maar dit mislukte.

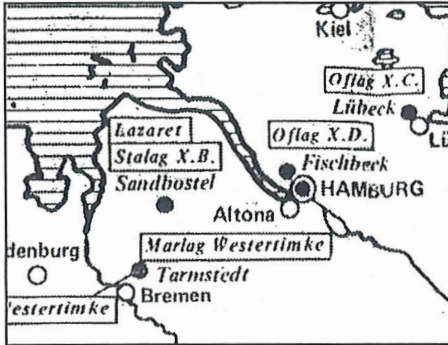
Onderweg moesten de krijgsgevangenen eten zien te krijgen waar ze eraan geraakten, en geslapen werd er waar de kolonne 's nachts halt hield. Er werd zelfs gewoon op de rijbaan geslapen.

In Veldwezelt diende Albert ook zijn wagen en zijn paarden af te geven, en het ging te voet verder naar het Nederlandse Meerssen (Nederlands-Limburg), waar een voorlopig krijgsgevangenkamp was opgezet bij het riviertje de Geul.

In dit kamp zaten ook Fransen en Britten. Reeds vanaf toen bleek dat de Duitsers de Vlamingen goedgezind waren. Bij het eten kwamen eerst de Vlamingen aan de beurt, dan de Walen en de Fransen, en dan pas de Britten (als er dan nog eten over was...).

Zich wassen gebeurde door gewoon in de Geul te duiken.

Na enkele dagen werd dit kamp verlaten en op Duitse bodem, in de nabijheid van Aken, werd iedereen op beestenwagons geladen (50 man in één dergelijke wagon).

Vandaar ging het met de trein naar Bremervörde (boven Bremen - niet ver van Hamburg), vanwaar nog 12 kilometer te voet diende afgelegd te worden naar het kamp Stalag (Soldatenlager) XB in Sandbostel.

Het betrof in feite een tentenkamp op de heide, dat

sterk overbevolkt was. Er was ook weinig eten en er werd veel honger geleden.

De Belgische krijgsgevangenen werden er ingedeeld in groepjes van 15 man. Bij de groep van Albert Vanhollebeke zat ook Antoon Spinoy, die het later als socialistisch politicus herhaaldelijk tot minister en zelfs tot vice-premier zou brengen.

Spinoy, die vlot vijf talen sprak waaronder ook Duits, werd automatisch de tolk én de leider van het groepje.

In hetzelfde kamp zaten ook verschillende andere krijgsgevangenen Zedelgennaren, onder wie Georges Vansteelant, André Verleye, Dieudonné Vanthournout, Maurits Rosseel en Cesar Plaetvoet.

Binnen het kamp konden de mannen vrij rondlopen, maar er was niets te doen...

Bij de Duitse boeren te Maschen

Na een zestal weken werden de krijgsgevangenen soldaten afgevoerd om tewerkgesteld te worden op Duitse hoeven.

De Duitsers hadden intussen lijsten aangelegd van het aantal arbeidskrachten dat door elk van de gemeenten in de omgeving werd gevraagd.

Albert Vanhollebeke kwam met een groep van 26 man terecht in Maschen (nabij Hamburg).

Deze 26 mannen werden daar samen ondergebracht in een leegstaande boerderij, waar men in de koeienstal een slaappleats gemaakt had door britsen op te stellen in de ledige koeienslieten. De bewakers verbleven in de boerenwoning.

Vandaar werden de mannen eerst naar de markt gebracht, waar ze op een zekere afstand van elkaar dienden te gaan staan in groep, zodat de Duitse boeren, die een werkkracht hadden gevraagd, ertussen konden lopen en konden "keuren" wie ze wilden.

Albert werd aangesproken door een jongeman, die hem in het Duits vroeg of hij boer was. Hij knikte van ja, en werd meegenomen. Onderweg zegde de Duitser hem enkel dat hij niet te veel zou moeten werken.

Het bleek te gaan om een 28-jarige jongeman, die samen met zijn moeder - een weduwe - op een hoeve woonde.

Daar aangekomen kreeg Albert twee boterhammen en een tas melk, wat niet overdreven was, gezien hij in bijna twee dagen niets meer gegeten had...

Vanaf dan begon het leven als tewerkgestelde krijgsgevangene.

Iedere nacht diende de hele groep te slapen in de koeienstal, waarvan hierboven sprake.

's Morgens werd een rij gevormd, die opstapte langs alle hoeven waar één van de krijgsgevangenen was tewerkgesteld. Deze boerderijen lagen bijna allemaal tegen het centrum van het dorp aangeleund.

Telkens men één van die hoeven passeerde, trad de krijgsgevangene die daar werkte, uit de rij en ging naar de hoeve.

's Avonds herhaalde hetzelfde ritueel zich om iedereen weer op te halen en naar de koeienstal te brengen.

Iedere krijgsgevangene kreeg ook een touw om zijn nek, met daaraan een bordje met zijn nummer. Voor Albert was dit 14.724.

In het begin maakte de aanwezigheid van de krijgsgevangenen veel ophef in het dorp, en de buren kwamen bij de boeren kijken naar "hun" gevangene. Onder die buren was er in het geval van Albert

ook een Duitse oud-strijder van 1914-18, die hier in de Westhoek gevochten had. Dit was een goede man en Albert kreeg er herhaaldelijk sigaretten of tabak van.

In het begin heeft Albert veel honger geleden. Hij diende op het veld te werken in de bieten, en hij at veel kleine bietjes zelf op...

Stelselmatig leerde hij later wel de familie, waarbij hij tewerkgesteld was, beter kennen, en de verhoudingen verbeteren.

Op een dag in september 1940 reed Albert met een wagen van de hoeve naar het dorp, terwijl ook de zoon des huizes erop zat. Bij de post riep men deze zoon toe om even binnen te komen.

Hij kwam terug en bleek zijn oproeping gekregen te hebben om het Duitse leger te vervoegen. Hij was doodgelukkig dat hij ook soldaat mocht zijn. Albert heeft hem nooit meer weer gezien, en weet ook niet wat er van hem geworden is.

Vanaf dan bleef Albert bij de boerin alleen. Hij heeft er gewerkt aan een redelijk tempo, maar hij kon het toch niet over zijn hart krijgen om zich daar voor 100 % in te zetten. Hij bleef zichzelf steeds als een gevangene beschouwen en hij is na de oorlog ook nooit meer naar die streek teruggekeerd om te zien wat er bvb. van de boerin of van haar zoon geworden was. Hij wilde geen voet meer op Duitse bodem zetten.

Naar huis...

Intussen doken regelmatig geruchten op dat de krijgsgevangenen terug naar huis zouden mogen. Herhaaldelijk bleken deze geruchten vals.

En dan was het plotseling toch echt...

Eerst moest iedereen naar Lüneburg voor de ontluizing. Alle kleren werden daar afgenomen en in een soort oven gestoomd. Daarna diende iedereen zijn kleren weer aan te trekken.

Alleen de Vlamingen mochten naar huis, de Walen niet.

De Vlamingen werden vervangen door Franse krijgsgevangenen, die in hun plaats zouden moeten werken op de hoeven.

Alvorens naar huis te mogen, dienden de Vlaamse krijgsgevangenen in het kamp van Sandbostel wel nog een controle te passeren.

Aan een lange tafel zaten een aantal Vlamingen, die - in het Nederlands - aan elk van de krijgsgevangenen een aantal vragen stelden. Bedoeling was na te gaan of er toch geen Walen tussen zaten. Jongens uit de grensstreek hadden het dikwijls moeilijk om toch naar huis te mogen.

In die laatste dagen kreeg Albert het in het kamp van Sandbostel nog aan de stok met een Duitse bewaker. Het was bitter koud en hij weigerde zich te wassen in de sneeuw, waarna hij slaag kreeg.

Uiteindelijk zette de kolonne Vlamingen zich echter in beweging naar het station van Bremervörde, waar ze op een trein werden gezet naar Antwerpen.

Daar aangekomen, brachten ze de nacht door in een bioscoopzaal, waar er geslapen werd in de zetels. Ook Stanislas Rommel uit Zedelgem was daar toen.

's Morgens wilde iedereen in Antwerpen zo vlug mogelijk op de trein naar huis. Er waren geen plaatsen meer, en Albert was met anderen in de bagagewagen gekropen, maar dat mocht niet. Ze moesten eruit, maar wilden niet.

Men drong niet erg aan, maar plotseling vertrok de trein, én... de bagagewagen bleef staan. Men had hem afgekoppeld!

Een zestal uren later was de volgende trein, en zo geraakte Albert Vanhollebeke op 17 januari 1941 toch weer thuis te Zedelgem.

Opgeëist

Daarmee was de oorlog voor hem echter nog niet gedaan.

In 1943 werd hij opgeëist om te gaan werken in Duitsland. Hij heeft nooit gehoor gegeven aan de oproepen en heeft zich vanaf de winter 1943 tot de bevrijding in 1944 gedeisd gehouden.

Tijdens de dag werkte hij meestal wel, maar zoveel mogelijk verborgen. 's Nachts zat hij dikwijls weggestoken in de brede haardschouw bij Hilaire Cool.

Als de Duitsers razzia's planden, lekte dit wel meestal op voorhand uit, zodat bijzondere veiligheidsmaatregelen genomen konden worden.

Groot was dan ook de vreugde toen in september 1944 de bevrijding kwam.

Albert was erbij toen op vrijdag 8 september 1944 op Zuidwege de eerste Canadese tanks aankwamen. De vreugde was uitzinnig⁽¹⁴⁾.

Na de oorlog

Na de oorlog bleef Albert Vanhollebeke verder op de ouderlijke hoeve werken tot zijn huwelijk met Irma Vanhollebeke in 1950.

Zijn vrouw woonde op de hoeve aan de Loppemsestraat 10 op Zedelgem-Dorp, waar Albert nu woont. Hij is er ingetrouwd en is er blijven wonen tot in 1963.

Dan ging hij met zijn gezin een hoeve uitbaten in Ruddervoorde.

Als landbouwer maakte hij de hele evolutie mee van het kleinschalige landbouwbedrijf, waar alles manueel gebeurde, naar de semi-industriële of industriële landbouw van vandaag, waarbij alles machinaal gebeurt. De romantiek van het boerenbedrijf heeft er in elk geval veel onder te lijden gehad...

Albert heeft drie kinderen, waarvan geen enkele de landbouwstiel wilde verderzetten.

Zonder opvolgers, heeft hij dan ook zijn hoeve te Ruddervoorde van de hand gedaan, én is hij naar Zedelgem-Dorp teruggekomen. Blij terug te zijn...

Albert werd als soldaat-krijgsgevangene van de Tweede Wereldoorlog herhaaldelijk gedecoreerd, o.a. met de herinneringsmedaille van de Oorlog 1940-1945 met gekruiste bronzen sabels, met de Medaille van militair strijder van de oorlog 1940-1945, én met de Medaille van krijgsgevangene 1940-45.

Daarnaast bekwam hij ook verschillende eretekens, die worden uitgereikt door de Nationale Strijdersbond van België (N.S.B.) en het Nationaal Verbond van Oud-Krijgsgevangenen (N.V.O.K.). Dit alles buiten diverse eretekens, die hem werden toegekend wegens zijn burgerlijke verdiensten (waaronder Ridder in de Orde van Leopold II, het Gouden ereteken van Laureaat van de Arbeid, én het Landbouwereteken eerste klasse).

Albert ontvangt ook een mobilisatie- en krijgsgevangenrente van een goede 4.000 frank per jaar.

Noten

- (1) Zie deze volkstelling in Zilleghem, 1992, p. 82.
- (2) Zie deze status animarum in Zilleghem, 1987, p. 96 en 126.
- (3) RONSE, T. F., *Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem*, p. 147.
- (4) RONSE, o.c., p. 83.
- (5) POLLET, J., "Bestuurlijke indeling van Zedelgem tijdens de 17de en 18de eeuw", in Zilleghem, 1985, p. 134-135.
- (6) CAPPON, G., "De hoeve Noortweghe en haar bewoners", in Zilleghem, 1982, p. 80.
- (7) CAPPON, G., "De ommeloper van Zedelgem en de kaart van P.C. Popp. *5e Begin, deel 1*", in Zilleghem, 1996, p. 75.
- (8) Alberic Roose gaf les in de Sint-Leoschool te Zedelgem tussen 1923 en 1930.

- (9) Br. Jules Bogaert overleed reeds op 27 december 1931, nauwelijks 22 jaar oud. Hij ligt te Zedelgem begraven op het oude kerkhof bij de Sint-Laurentiuskerk.
- (10) Over deze cursussen landbouwonderwijs, zie: ARNOU, P. en DEVADDER, J., *75 jaar Broeders Xaverianen, Sint-Leoschool te Zedelgem*, 1980, p. 30.
- (11) Wimmertingen is thans een deelgemeente van Hasselt, en ligt langs de weg van Hasselt naar Tongeren.
- (12) Wellicht ging het om het groot alarm van 14 januari 1940, waarvan o.a. sprake is in het dagboek van onze oud-gouverneur Pierre van Outryve d'Ydewalle (zie diens *Mémoires*, 1994, p. 190 e.v.).
- (13) De kwestie van de landbouwverloven was prangend tijdens de mobilisatie. De legerleiding was daar uiteraard vierkant tegen omdat dit de effectiviteit van het leger verminderde, en zorgde voor een pak bijkomende administratie. Er was echter sterke politieke druk, vooral vanuit de landbouwmiddens. Uiteindelijk moest het leger meestal inbinden, met als gevolg dat op 10 mei 1940 een aanzienlijk aantal landbouwerszonen thuis waren in plaats van bij hun eenheid.
- (14) Over de bevrijding te Zedelgem, zie: ARNOU, P., "*De bevrijding van Zedelgem in 1944*", in *Zilleghem*, 1981, p. 97-96 en p. 118-127.

BIJLAGE. DE 1e INFANTERIEDIVISIE TIJDENS DE ACHTTIENDAAGSE VELDTOCHT.

Albert Vanhollebeke maakte de Achttiendaagse Veldtocht mee als soldaat van het 4e Linierregiment, dat van 1886 tot aan de Tweede Wereldoorlog verbleef in de Kazerne Rademakers aan de Kruisvest te Brugge.

Dit 4e Linierregiment was één van de drie regimenten (de 3e, 4e en 24e Linierregimenten), die in 1940 samen de 1e Infanteriedivisie vormden.

Deze 1e Infanteriedivisie was één van de zes actieve infanteriedivisies van het Belgisch Leger.

Deze zes actieve infanteriedivisies bestonden elk uit twee actieve regimenten en één reserveregiment van jongere reservisten (zie *Zilleghem*, 2000, nr. 4, blz. 145), en behoorden daarmee tot de

eenheden van het Belgisch leger met de jongste manschappen. Ook de bewapening was recent (Mausergeweren model 1935).

De van de 1e Infanteriedivisie deel uitmakende mannen die niet meer onder de wapens waren, werden voor de eerste maal opnieuw gemobiliseerd op 27 september 1938.

Deze mobilisatie vond haar oorsprong in de internationale spanning rond de Sudeten-Duitsers in Tsjecho-Slovakije.

Vijf klassen werden toen heropgeroepen om samen met de klasse onder de wapens o.a. de zes actieve infanteriedivisies en de zes infanteriedivisies van eerste reserve te vormen.

Deze eerste mobilisatie verliep nogal chaotisch en werd al op 2 oktober 1938 afgeblazen, temeer daar er intussen ook op 30 september 1938 te München een akkoord was ondertekend tussen Hitler en Chamberlain.

Mede op basis van de (slechte) ervaringen tijdens deze eerste mobilisatie werd dan door België een nieuw mobilisatieplan uitgedokterd, dat zou verlopen in vijf fasen.

De eerste fase A werd afgekondigd op 26 augustus 1939, toen de internationale spanning opnieuw erg was gestegen ten gevolge van o.a. het ondertekenen op 23 augustus 1939 van een niet-aanvalspact tussen Duitsland en de Sovjetunie, én van de onmiddellijke dreiging van een aanval van Duitsland op Polen (deze aanval gebeurde ook op 1 september 1939).

N.a.v. deze eerste mobilisatiefase werden toen o.a. alle manschappen opgeroepen, die behoorden tot de zes actieve infanteriedivisies, waaronder dus ook de 1e Infanteriedivisie.

Nadat Groot-Brittannië en Frankrijk dan op 3 september 1939 Duitsland de oorlog hadden verklaard ingevolge de Duitse inval in Polen, opteerde België ervoor zijn neutraliteit verder te verdedigen.

Gevolg daarvan was dat de Belgische troepen over het hele land moesten worden verspreid, gezien ze bvb. ook moesten verhinderen dat de Fransen eventueel via ons land Duitsland zouden aanvallen.

In het kader van deze neutraliteitspolitiek werd toen aldus aan de 1e Infanteriedivisie de verdediging van West-Vlaanderen toegewezen. Het 4e Linieregiment diende daarbij de Kust te verdedigen, terwijl het 3e Linieregiment gelegerd werd op de IJzer en de Ieperlee en het 24e Linieregiment in het Brugse een bruggenhoofd diende te vormen rond het kanaal Oostende - Brugge - Gent.

Naarmate de Duitse dreiging echter toenam, wijzigde ook de opstelling van het Belgische leger, waarbij de hoofdmacht nu werd opgesteld tegen een eventuele Duitse inval.

In het kader daarvan werd de 1e Infanteriedivisie nu achter het Albertkanaal gelegerd, en dit in de omgeving van Hasselt.

Ze vormde daar toen een onderdeel van het Cavaleriekorps, dat ook een aantal infanterie-eenheden telde. Vanaf de aanvang van de vijandelijkheden op 10 mei 1940 werd aan het Albertkanaal onmiddellijk zwaar gevochten in de naastgelegen sector van het Eerste Legerkorps (met o.a. het fort van Eben-Emael en de bruggen van Veldwezelt en Vroenhoven), maar nog niet in de sector bewaakt door de 1e Infanteriedivisie.

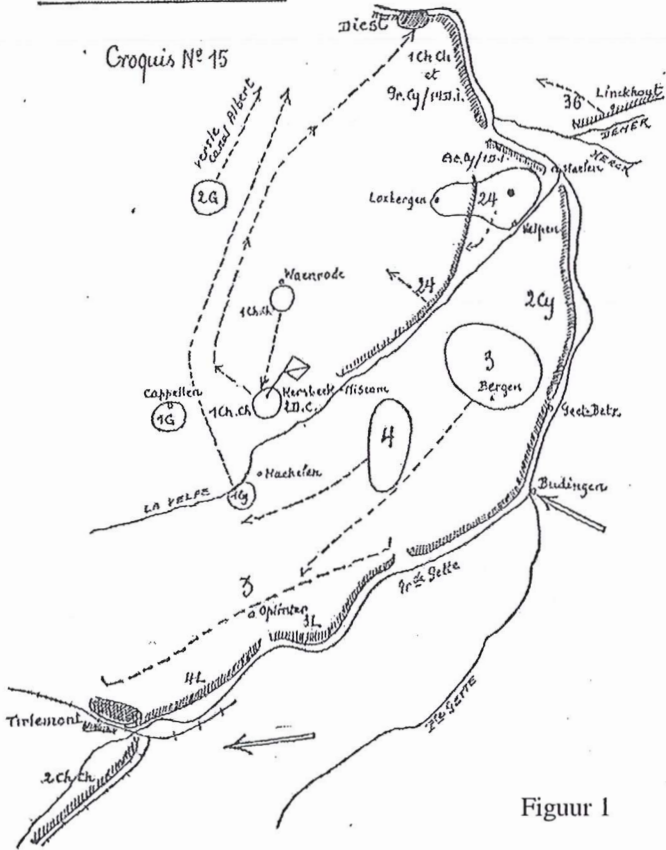
's Anderendaags (11 mei 1940) waren de Duitsers wel doorgedrongen tot aan het gedeelte van het Albertkanaal, dat werd verdedigd door de 1e Infanteriedivisie, en eenheden van die divisie geraakten in de loop van de namiddag van 11 mei 1940 voor het eerst in het gevecht verwickeld.

Ten gevolge van het doorbreken van de verdedigingslinie van het naastgelegen Eerste Legerkorps, werd toen echter besloten om vanaf 21 uur ook de 1e Infanteriedivisie terug te laten trekken op de Gete.

Dit manoeuvre was uitgevoerd tegen de morgen van 12 mei 1940, en tijdens die hele dag bleef de 1e Infanteriedivisie daar in tweede linie gelegerd (zie figuur 1).

Le 12 mai sur la Gette

Croquis N° 15

Figuur 1

's Nachts werd dan de 1e Infanteriedivisie opnieuw teruggetrokken op de defensieve K.-W.-linie, weze het met uitzondering van het 3e Linieregiment én van de artillerie behorend tot de 1e Infanteriedivisie, die bleven om de zware gevechten te ondersteunen, die door andere eenheden van het Cavaleriekorps op de Gete werden geleverd.

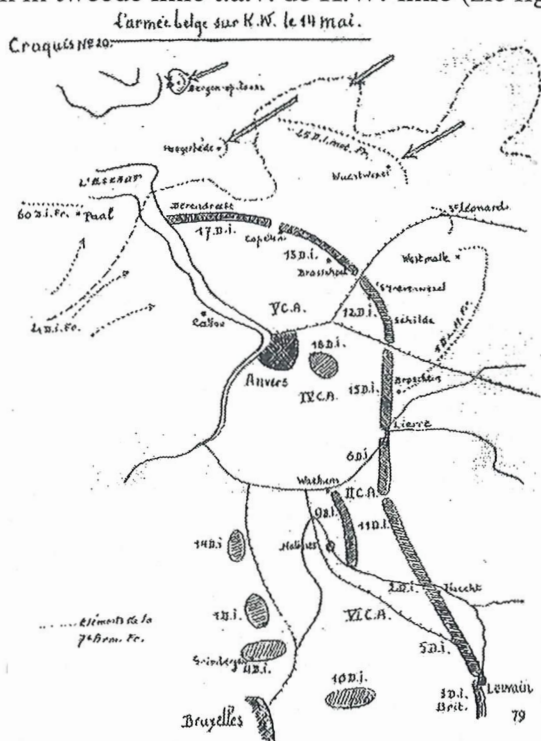
Deze eenheden wisten daar op 13 mei 1940 nog de volledige dag stand te houden, om zich dan ook op hun beurt terug te trekken naar de K.W.-linie.

Het Cavaleriekorps was echter zodanig aangetast door de gevechten aan de Gete dat een herstructurering zich opdroeg.

In het kader daarvan verhuisde de 1e Infanteriedivisie (die nog in goede staat was) naar het Derde Legerkorps.

Daar werd ze op 14 mei 1940 samen met de 14e Infanteriedivisie (die wel zwaar geleden had onder de gevechten aan de Gete) en de 4e Infanteriedivisie gelegerd achter het Kanaal Brussel - Willebroek, zijnde dus ook in tweede linie t.a.v. de K.W.-linie (zie figuur 2).

Figuur 2

Op 15 mei 1940 bleef de 1e Infanteriedivisie aldaar op haar posities, maar vanaf dan werd ze ingezet om een voorname, beschermende rol te spelen bij de terugtrekking van het Belgische Leger van de K.W.-linie op de as Schelde-Kanaal Gent-Terneuzen.

Deze terugtrekking was het gevolg van het feit dat de K.W.-linie bijna zonder slag of stoot diende prijs gegeven te worden wegens de

doorbraak van de Duitse Panzers bij Sedan, waardoor er een diep gat werd geslagen in de geallieerde verdedigingslinie.

Ingevolge deze doorbraak diende het Belgische leger zich ineens 90 kilometer naar het Westen terug te trekken om zo de geallieerde verdediging zoveel mogelijk op één lijn te houden en ook om Franse troepen toe te laten zich terug te trekken naar de bedreigde zone in Noord-Frankrijk.

De terugtrekking van een heel veldleger over een dergelijke afstand was helemaal niet makkelijk in goede banen te leiden, én ter dekking van de aftocht van andere eenheden werd o.a. de 1e Infanteriedivisie ingezet, die tegen de vroege morgen van 17 mei 1940 posities had ingenomen op het kanaal Brussel-Willebroek en op de Rupel.

Daar werd de 1e Infanteriedivisie die dag dan ook betrokken in zware gevechten (zie figuur 3).

Er moest daar stand gehouden worden tot de avond van 18 mei 1940, en dit om o.a. de 15e Infanteriedivisie nog toe te laten zich terug te trekken over de Schelde. Eens dit gebeurd was, kon de 1e Infanteriedivisie zich op haar beurt ook terugtrekken.

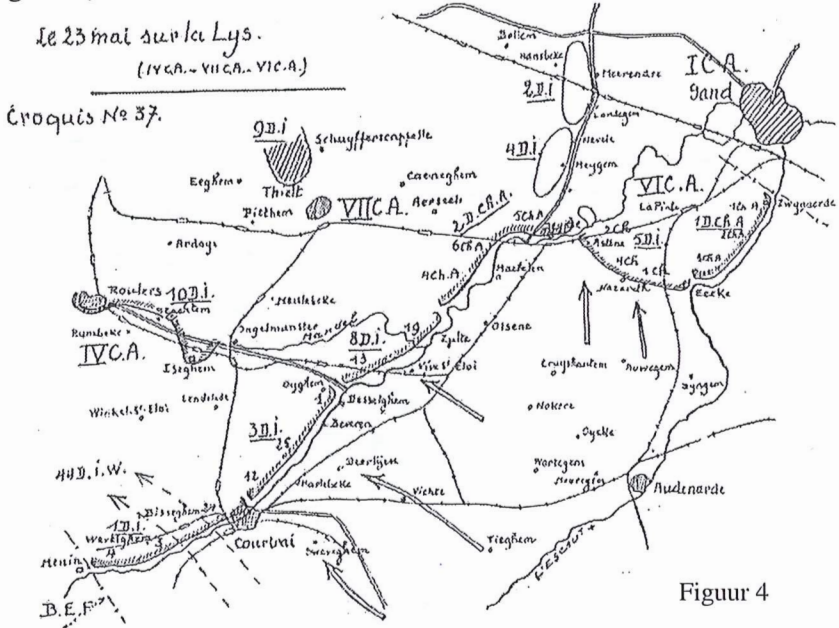
De enige weg, die daartoe nog open bleef, was de spoorwegbrug van Temse, waar men houten balken op de sporen had moeten leggen om wagens toe te laten erover te rijden. Van zodra de laatste soldaten deze brug overgestoken waren, werd ze om 19u10 opgeblazen, en dit op een ogenblik dat de Duitsers reeds de zuidelijke toegang ervan bereikt hadden.

Van Temse werd de 1e Infanteriedivisie dan overgebracht naar Gent, waar ze nu werd toegevoegd aan het Eerste Legerkorps.

Daar werd ze op 19 mei 1940 in tweede linie ondergebracht in én rond de stad Gent, waar ze ook op 20 en 21 mei 1940 verder bleef.

De posities achter de Leie werden ingenomen als volgt: het 4e Linieregiment bezette de zone tussen Menen en Wevelgem, het 3e Linieregiment de zone tussen Wevelgem en Bissegem en het 24e Linieregiment tenslotte de zone tussen Bissegem en Kortrijk (zie figuur 4).

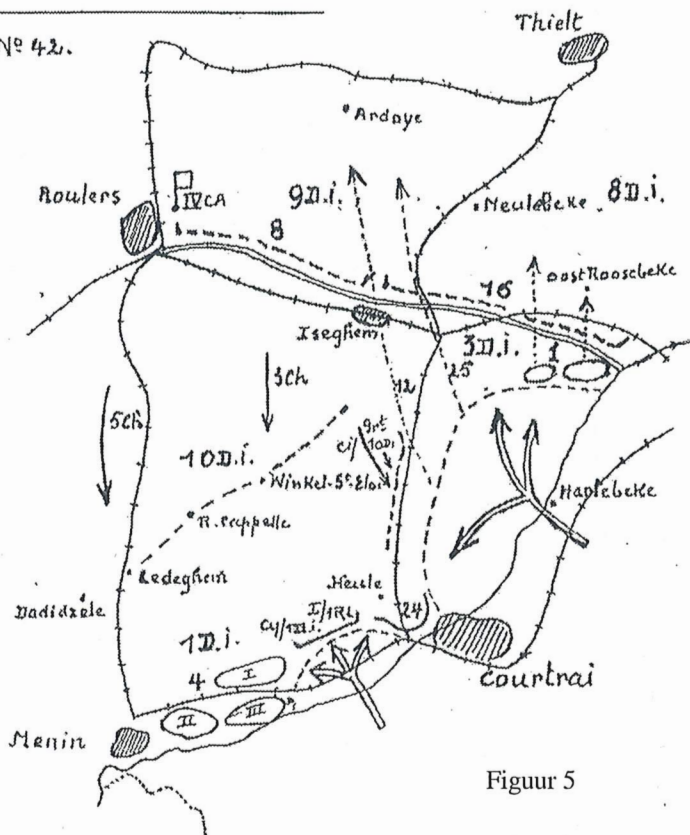

Figuur 4

In totaal bestreek de 1e Infanteriedivisie hier dus een front van meer dan 11 km. lang.
 In de namiddag van 24 mei 1940 gingen de Duitsers tot de aanval over ten zuiden van Bissegem.
 Het 3e Linieregiment moest daar na heftige tegenstand wijken, waardoor de Duitsers een bruggenhoofd konden vormen aan de overzijde van de Leie (zie figuur 5).
 In de morgen van 25 mei 1940 kwam het dan bij Wevelgem tot bittere gevechten tussen het 4e Linieregiment en de Duitsers die uit hun bruggenhoofd braken.

le IVC.A. le 24 mai après 23h.

Croquis N° 42.

Figuur 5

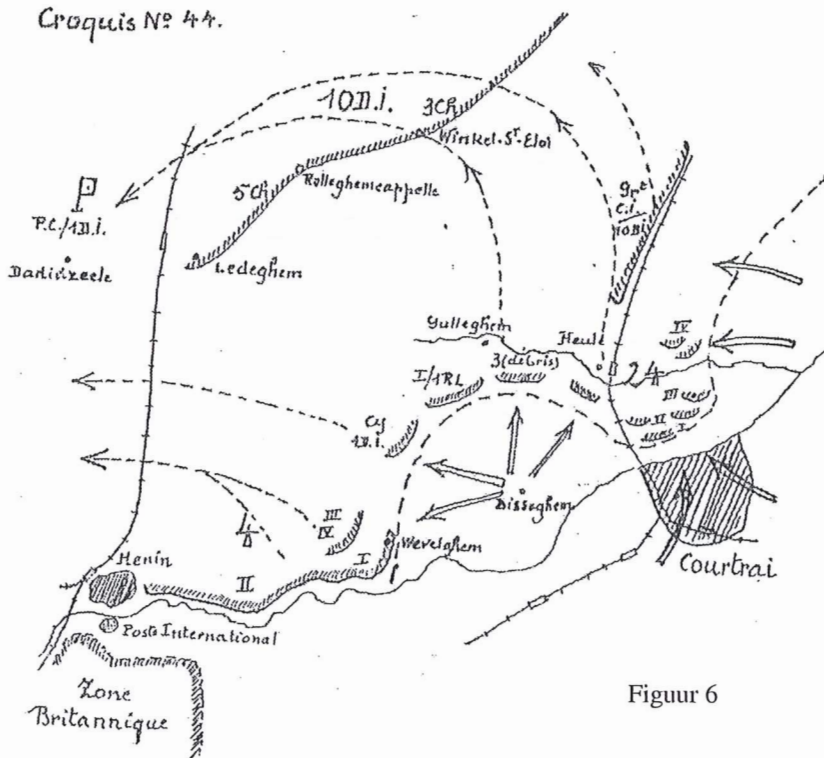
Uiteindelijk moest de 1e Infanteriedivisie zich in haar totaal terugtrekken tot achter de weg Menen-Roeselare (zie figuur 6), waar ze toekwam tussen 13u00 en 16u00.

De Duitsers zaten hen echter op de hielen, en pakten onmiddellijk het 4e Linieregiment weer aan, terwijl het nog bezig was om zich opnieuw te installeren.

Daarom diende er door andere eenheden onmiddellijk meer achterwaarts een tweede verdedigingslinie te worden aangelegd, waarna het 4e Linieregiment werd teruggetrokken naar Boesingepilkem om zich te kunnen reorganiseren (zie figuur 7).

Le matin du 25 mai à la 1re D.I.

Croquis N° 44.

Figuur 6

Van het 3e en 24e Linierregiment schoten dan ook slechts nog bepaalde stukken over, die eveneens werden teruggetrokken.

De commandant van de 1e Infanteriedivisie kreeg intussen andere eenheden onder zijn bevel in een poging om verder stand te kunnen houden.

Intussen trokken de Britten zich echter al op Duinkerke terug om weer in te schepen naar Engeland.

De toestand was compleet hopeloos. Op 27 mei 1940 werd generaal Desrousseau om 17.00u uitgestuurd als onderhandelaar naar de Duitsers, en op 28 mei 1940 om 4 uur in de morgen capituleerde het Belgisch leger.

BOEKBESPREKING

Dialect is dood. Leve het dialect!

'Dialects do not belong to a language, they are a language'
(Francescato)

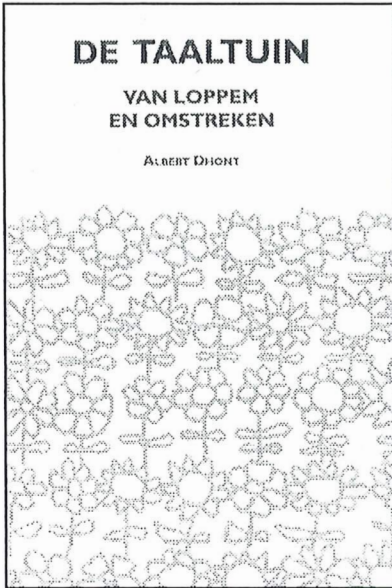
Dialect wordt lang niet meer met een scheef oog bekeken. Het mag nu weer. Volgens sommigen zou het zelfs niet misstaan in de schoolcultuur. Toen enkele jaren geleden de Limburgse provinciale overheid een dergelijk proefballonnetje opliet, kwamen de discussies los. Uiteindelijk ging het voorstel niet door en alles bleef in de Nederlandse lessen op de Limburgse scholen bij het oude. Tientallen jaren intense ijver voor het A.N. mochten toch niet in rook opgaan!

Dat het A.N.-gebruik in het onderwijs er de laatste jaren niet op vooruitging, zal elke leerkracht met overtuiging kunnen beamen. In de plaats kwam een (tussen)taaltje tussen A.N. en dialect, noch mossel noch vis. Dat het voortbestaan van onze dialecten fel bedreigd wordt, beseffen zowel onze West-Vlaamse overheid als het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie van de Gentse Rijksuniversiteit. De eerste organiseerde nog op 30 november 1996 een grensoverschrijdend colloquium, gewijd aan "Van dialect tot turbotaal; de toekomst van onze dialecten", terwijl de tweede al sinds 1972 werkt aan het thematische "Woordenboek van de Vlaamse dialecten".

Ook Albert Dhont, gepensioneerd leraar Germaanse talen en rasecht Loppemnaar, merkte deze gebrekkige kennis van het eigen dialect bij onze jeugd op. Erg verrast constateerde hij soms onwetendheid i.v.m. de betekenis van dialectwoorden die hij nog tot zijn courant taalgebruik rekent.

Niet als propaganda voor het plaatselijke dialect, maar als inventaris van taalgegevens die het best niet verloren zouden gaan,

bundelde hij zijn Loppemse dialectschat in het boekje “De taaltuin van Loppem en Omstreken”.⁽¹⁾ Het Loppemse dialect is geen eilandtaal, maar maakt deel uit van de noordelijk West-Vlaamse en Zeeuwse dialecten. Kenmerken: uitspraak van de g als h en het ontbreken van de h waar die in het A.N. staat. Ook de glottisslag (uitstoten van de doffe e voor een slot-n) en de uitspraak van de ui als uu en de ij als ie.

In de Loppemse taaltuin (een bundeling van kroniekjes die vanaf

1993 in het Loppemse Miniatuurkrantje waren verschenen) beschrijft hij op een onderhoudende en luchtige manier de wereld van ‘knechtjoengens en vinten, meisjoengens en wuyven, krotte en compagnie, bêremutsen en savatten, averullen en meulenaors’. Zelfs de ‘lampadairien en spotlights, duyven en duyvepieten, bollynge en pétanque, boge en pyl’ worden niet over het hoofd gezien.

We vonden het wel verrassend dat hij voor de spelling van ‘wuyven’ en ‘duyven’ koos voor uy (=u,ui), waar in het Middelnederlands de spelling ooit wuuf en duuve geweest moet zijn.

Ook in het “Brugs woordenboek”⁽²⁾ dat net in dezelfde periode verscheen (18 juni 2001), wordt dit spellingprincipe gehanteerd. Het Brugse dialect kennen velen onder ons via de onvergetelijke cabaretier Willy Lustenhouwer en de sappige verhalen “Brugsch Volk” van Karel Dewolf. Sinds tientallen jaren droomden taalminnende Bruggelingen van hun eigen woordenboek, tot de

Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle in 1993 van wal stak met een 'werkgroep Brugs woordenboek' die tien jaar kreeg om de taalschat van de Bruggeling (die tussen 1910 en 1960 gebruikt werd binnen de stadsmuren) te inventariseren. Hier werd het thematische ordenen niet gehanteerd, maar wel een opstelling in een alfabetisch gerangschikt idioticon.

Een persoonlijke bedenking: ik heb zo het gevoel dat het Brugse dialect z'n sappigheid vooral puurt uit het

mondelijke gebruik. En wie ooit Guido Gezelles 't Jaer 30 las, kijkt niet verrast op van de rijkdom van het Brugs.

Een jaar eerder al had ook Kortrijk z'n eigen woordenboek gekregen. Ook dr. Frans Debrabandere, Kortrijkzaan, maar wonende te Brugge, verzamelde inventarisgewijze het dialect van zijn geboortestad⁽³⁾. Voor de schrijfwijze van de woorden opteerde hij voor het model van de Middelnederlandse spelling die dus vaak geen precieze weergave is van de uitspraak die vandaag gangbaar is.

"Ool koett'n en ool doen"⁽⁴⁾ van Jerome Clinckemaillie is het woordenboek van het Roeselaars van tussen de beide oorlogen. Dit dialect typeert zich vooral in de uitspraak van de korte a (als korte o; bv. de woste), de sch (als sk; de skole), de s (als sch; bv. minssch'n), de lange e (als eu, bv. weugelke). Ook in de vervoeging van de werkwoorden blinkt het Roeselaars danig uit: medoen, jammedoen, bammedoen...

Ook leuk zijn de talrijke uitdrukkingen die de auteur vermeldt (ook in het Brugs woordenboek worden ze onder de passende lemma's

geciteerd). Een kleine Roeselaarse bloemlezing ter afronding: 'Den dien werkt mao teeg'n de jukte'; 'k gao joe ekièè een mente geev'n daj 't lang antoet; ge kunt 't niet ool een, ne kilo beutre en een snelle joenge maorte: je zoe beetre oovre z'n toenge vool'n en d'rup tert'n.' Dat laatste gaan wij dus maar doen.

B. Denys

(1) DHONT, Albert, *De taaltuin van Loppem en omstreken*. Loppem, Drukkerij Arnou, 2001.

(2) Werkgroep Brugs woordenboek (VERSTRAETE, P. , red.), *Brugs woordenboek*. Brugge, Brugs Ommeland, 2001.

(3) DEBRABANDERE, Frans, *Kortrijks woordenboek*. Brugge, Uitgeverij Van de Wiele en Kortrijk, De Leiegouw, 1999.

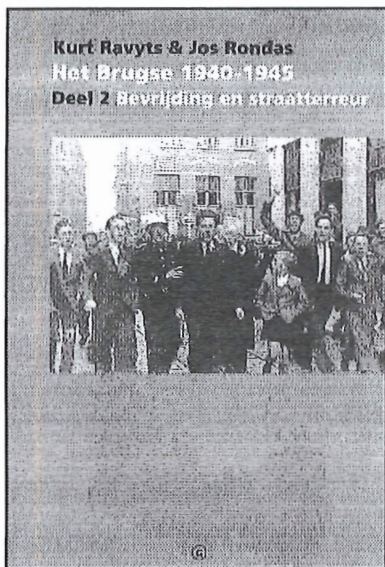
(4) CLINCKEMAILLIE, Jerome, *Ool koett'n en ool doen*. Aartrijke, Uitgeverij Emiel Decock, 1996.

Niet het vele is goed, maar het goede is veel.

(Enkele bedenkingen bij het verschijnen van deel 2 van *Het Brugse 1940-1945*)

Sinds april al ligt het tweede deel van *Het Brugse 1940-1945. Bevrijding en straatteureur* van Ravyts en Rondas in de boekhandels. Aan het eerste deel besteedden wij in Zilleghem 2001, 1 ruime aandacht. Toen hadden wij vooral bezwaren tegen de onnodige grote omvang van het werk en het gebrek aan synthese en structuur. Uiteraard waardeerden wij de rijke schat aan historisch feitenmateriaal omtrent de collaboratie, al beseffen wij maar al te goed het delicate van het noemen van namen.

Het tweede deel is teruggebracht tot 351 bladzijden en er mochten zeker nog 150 pagina's geschrapt. Het was voor de auteurs blijkbaar onbegonnen werk zich tot de ruimtelijke omschrijving van hun onderzoeksgebied te houden. Ook deze maal maken zij een

excursie tot in de zuidelijke regio's van onze provincie, zich daarbij baserend op vroeger al verschenen literatuur, zoals het werk van onderwijzer Albert Verbeke, journalist Willy Moons en J.M. Pylyser. Ook met de bronvermelding heb ik het soms erg moeilijk. Documenten of bronnen uit een privé-archief dienen even nauwkeurig beschreven. Dossiers als die van Dom Modest Van Assche van Steenbrugge en Irma Laplasse mochten beslist beknopter vermeld zijn, daarbij verwijzend naar de al verschenen studies van

Dom Arnoldus Smits, Karel Van Isacker S.J. en J.M. Pylyser.

Belangrijke bron voor de auteurs was het franstalige oorlogsdagboek 1940-1945 van de van Loppem afkomstige edelman Joseph Coppieters, dat in het Brugse stadsarchief bewaard wordt. Eén bemerking hierbij: waarom worden de citaten hieruit niet met de vertaling weergegeven?

Ook dit tweede deel bevat een oneindig aantal namen, waarvan de meeste nu een illustere onbekendheid genieten. Wij vragen ons eerlijk af wat het uiteindelijke nut van deze vermeldingen wel mag zijn, als het niet een openrijten van oude wonden bij nabestaanden zou zijn. Uiteraard komen ook nu weer groot-Zedelgemse figuren in de opsommingen voor. Wij achten ons echter niet geroepen deze hier in ons tijdschrift te vermelden.

In verband met het verzet voegen de auteurs geen essentiële gegevens toe aan het grondige studiewerk *Niet langer geheim* van kolonel S.B.H.Guy Van Poucke.

Nieuw en te waarden is vooral de beschrijving van het interneringscentrum in de Rijksmiddelbare School aan de

Boomgaardstraat te Brugge en de overbrenging van de verdachten naar Sint-Kruis.

Ook nu merken wij weer hoe gehaast de auteurs aan dit boek hebben gewerkt. De talrijke zetfouten en het dubbele gebruik van citaten werkt erg storend bij de lectuur.

Al met al zijn wij toch erg blij dat het onderzoek en de beschrijving van epuratie en repressie nu vrijuit kunnen, maar wij hadden het liever met wat grotere ernst zien gebeuren. Merkwaardig is eveneens het uitblijven van een publiek debat rond het verschijnen van dit werk. Zijn de betrokkenen moe gestreden?

Kurt RAVYTS en Jos RONDAS, *Het Brugse 1940-1945. Deel 2 Bevrijding en straatterror*, Kortrijk, Uitgeverij Groeninghe, 2001, 351 pp.

B.D.

Een fascinerende kijk op de geschiedenis van het Zwin

Het Zwin, ooit bron van welstand voor de stad Brugge tijdens de Middeleeuwen, is nu onderwerp van een driedelige studie van Ruddervoordenaar Juliaan van Belle. Deze oud-journalist werkt mee aan verscheidene tijdschriften en weekbladen, maar is nu vooral actief als auteur van historische boeken.

Zopas verscheen deel 3 van een trilogie over het Zwin, het bizarre verhaal van een gouden doods-kist. In dit pas verschenen boek vernemen we hoe de Schelde economisch de fakkel overneemt van het Zwin en Middelburg naar de titel van Europahaven dingt. Niettegenstaande de afsluiting, gaf de Schelde voorkeur aan Antwerpen.

Deze degelijke studie (272 blz., harde koft, vierkleurendruk) kan besteld worden bij de auteur Juliaan van Belle in Ruddervoorde, door overschrijving van 1100 fr op rekening 979-1345553-71. Bij onze Heemkundige Kring is het werk eveneens verkrijgbaar en dit zelfs met een korting van 100 fr door de voorzitter op te bellen (tel. 050-824274).

B.D.

HEEMKUNDIGE KRING PASTOOR RONSE
nodigt uit
vrijdag 30 november 2001 om 20 uur
**VRIJEN EN TROUWEN IN VLAANDEREN
VAN DE MIDDELEEUWEN TOT HEDEN**
door prof. *Chris Vandenbroeke* (RUG)

Waar? Spes Nostra Instituut, Past. Staelensstraat, Zedelgem
Toegang: gratis

Samenwerking: DF Zedelgem / Heemk. Kring Pastoor Ronse

Nieuwe publicaties op komst

Eerlang verschijnen bij onze Heemkundige Kring, van de hand van ons bestuurslid Géry Cappon twee interessante publicaties:

- *Historisch-demografisch onderzoek van Aartrijke–Loppem – Zedelgem in het midden van de 19de eeuw*
Voorwoord van Prof. Chris Vandenbroeke
(60 bladzijden – prijs: 250 Fr.)
- *De bevolkingsregisters van Aartrijke - Loppem – Zedelgem uit 1846*
(140 blz. – Prijs: 450 Fr)

Van beide uitgaven wordt slechts een kleine oplage gedrukt. Wie een exemplaar wil reserveren, kan nu al contact opnemen met
B. Denys (tel. 050 /82 42 74)
of de auteur Géry Cappon (tel. 050 / 20 14 14)

